

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 4 Din., za inozemstvo
6 Din. na mesec. Izhaja ob petkih.

Dr. Ivo Politeo — Zagreb:

Tako globoko smo padli!

Minilo je več kot mesec dni, odkar je pobegnil Stjepan Radić iz domovine v inozemstvo. Beseda »pobegnil« je povsem na mestu, ker je vodja hrvatsko-slovenskega federalističnega bloka prekoračil mejo brez potnega lista, skrivaj pred obmejno stražo, ne da bi svoj odhod naznanil vodstvu svoje stranke in bloka, kateremu bi moral biti po svojem položaju odgovoren. Beg sam po sebi ni treba, da bi bil kaj slabega ali sramotnega, ker so slučajni, ko človek, pa naj si bo tudi politik, ne more drugega, kakor da pobegne. Beg se ocenjuje po svrhi, v katero kdo beži. Čemu pa je pobegnil Stjepan Radić? Da izvrši »veliko diplomatsko misijo« in da z njo osvobodi Hrvate in Slovence od Srbov in Beograda, da izposluje posredovanje tujih vlad, predvsem Angleške, v korist Hrvatov in Slovencev.

Če se namen združi s sredstvom, z begom, tedaj se pokaže Radićevo početje v celoti kot neumnost, kot politični greh prve vrste, celo kot politični in narodni zločin.

Ni dvoma, da obstoja tendenca, ne med Srbi ali v Beogradu, temveč v gotovi reakcionarni klimi med Srbi, da škoduje Hrvatom in Slovincem v vsakem pogledu. Ni dvoma, da je položaj Slovencev in Hrvatov kot plemen prilično žalosten in celo od dne do dne vedno slabši. Resnica pa je tudi to, da se je položaj tako poslabšal ravno vsled skrajno pogrešne taktike g. Radića in njegovega bloka. S svojo abstinenco politiko, ki je bila v njegovi zmedenosti edino stalna, je omogočil, da so se povzdignili radikalni in reakcija, da ima ta klika proste roke ne samo proti Hrvatom in Slovincem, temveč proti vsemu, kar je napredno v Jugoslaviji. G. Radić je imel prilično precej prav glede tega, kar je pobijal; ali prav ni imel v protivnih ciljih, v taktiki, v sredstvih, s katerimi je mislil odstraniti pobijana zla. Svojo pogrešno taktiko pa je kronal sedaj s tem, da je šel iskat intervencijo inozemstva! Če vzamemo idealno in teoretsko, bi ne smeli odkloniti niti intervencije inozemstva, toda imeti bi morali dva predpogoja: 1. da smo doma izčrpali vsa sredstva proti domačemu zlu; 2. da je to inozemstvo nesebično, da se zavzame za nas iz ljubezni do dobrega. Ali niti eden od teh predpogojev ne obstoja. Ne samo, da g. Radić ni izčrpal vseh zakonitih sredstev v domovini, v obče jih ni niti poskušal uporabiti. Namesto da bi šel v parlament, kjer bi sigurno s pomočjo pravih Srbov in sorodnih strank (zemljoradnikov, socialistov, republikancev itd.) več ali manj uspel, je dosegel s svojo abstinenco to, da so vsi dosežani režimi ustvarili to žalostno notranjo in zunanjo situacijo, ki jo mi vsi danes tako težko občutimo. O tujih državah pa dobro vemo, da se interesirajo za nas le v toliko, v kolikor se to tiče njihovih interesov. Vse bi eventualno tudi intervenirale pri nas, toda ne za nas, ampak proti nam — zase!

Ali absurdno je in ironija, da zahteva Radić, čegar politični »credo« obstoji v načelu samoodločbe, od drugih, da nam oni odrede našo usodo. Raje vidi, da nam jo uredi Italijani, da nam jo določijo Angleži, kot da si jo ustvarimo skupno s svojimi plemenskimi brati Srbi!

Eno samo dobro bo rodil Radićev beg, dobro, da bo odkril tudi najbolj zabitemu našemu človeku, kako je bilo vse obratno g. Radića, ko je govoril o nekem interesiranj tujega sveta za nas. Povsem smešna in naivna, da ne rečem neumna so njegova poročila iz

inozemstva, v katerih se hvali, da je mogel govoriti s tem x-om ali y-om. S svojim begom je izkopal g. Radić grob sebi, svoji stranki in vsem iluzijam toliko naivnih svojih pristašev, med katerimi je bilo in je na žalost tudi dosti inteligence.

Toda, bodisi da je bilo to dobro, ne ve se, če niso večja zla, ki jih je izkopal g. Radić s svojim begom. Zla za nas, dobra za naše neprijatelje. Njegov beg je omogočil našim sovražnikom jasnejši upogled v naše notranje razmere in vsi že vidimo, kako je to spretno izkoristila zavratna Italija. Njegov beg je dal ključ situacije v roke klerikalcem, ki se danes izdajajo kot rešitelji položaja. Dve najbolj mračni in najbolj reakcionarni sili — radikalni kot socialna reakcija, a klerikalci kot kulturna — so se združili, da popolnoma zajašejo ta nesrečni narod. Beg g. Radića v inozemstvo znači beg naše politike v skrajni kot zla in reakcije.

Ko smo zasledovali Radićevo borbo z različnimi režimi, in nazadnje z radikali, se kot narodni socialisti, bolj kot socialisti, nismo mogli strinjati niti z eno teh strank. V svoji objektivnosti se nismo pomišljali niti v pokretu niti v politiki našega protivnika g. Radića priznati gotove dobre strani. In ko smo v Radićevo akcijo opazili svetli moment, smo ostro obsojali policijske armature radikalne vlade, s katerimi ga je hotela ravno v tem svetlem trenutku odstraniti. G. Radić pa je s svojim begom škodoval sebi več, kot bi mu mogle škoditi vse armature celega sveta. Obžalujemo izgubo toliko dragocene narodne energije, ki je zaman porabljena v njegovem pokretu; žal nam je za izgubo časa, ki bi se bil mogel porabiti za pametnejše početje; obžalujemo vse težke posledice državne politike, ki je kombinacija vladine in Radićeve politike. Kot socialisti smo dolžni opozoriti delovne mase — manualne in intelektualne — na zle posledice njihovega obnašanja, na njihovo slabost in slepoto, da so se dale zavesti od demagoga, kot je Radić, od reakcionarca, kot je Korošec, in od plemenskega šovinista in partizana, kot je Pašić. Reakcija je na vrhuncu: v vsej svoji moči se je manifestirala na katoliškem shodu v Ljubljani in na evharističnem kongresu v Zagrebu. Delavske mase je treba oteti ne veriti in državi, ker vera je pogosto potrebna, država pa je vedno potrebna, ali treba jih je oteti cerkvi, ki teži za tem, da zopet napačijo časi Gregorja VII. in pa vladi in partiji, ki se hoče proti narodu identificirati z državo.

Globoko smo padli, tako globoko, da ni mogoče globlje. Moremo samo gori, višje, na bolje. Narodni socialisti, stisnimo vrste, da preuredimo Jugoslavijo v znak socializma! Ne bežite kot nekdanj Pašić iz socializma, kot danes Radić iz domovine, temveč gradite državo z lastno močjo na neomajnem temelju naroda in socializma! V stranko!

Ta članek nam je došel prepozno za prejšnjo številko. Medtem pa potrjujejo dogodki tega tedna, čeprav radi tega niso v članku navedeni, v polni meri pravilnost njegove glavne misli. Op. uredn.

Vsi, ki živite od dela svojih rok, vsi, ki si služite kruh s svojim umom, podprite gmotno trboveljske trpine, ki se bore tudi za Vas! Darila sprejema Tajništvo NSSZ, Narodni dom v Ljubljani.

Razstava dela.

V Ljubljani je bil otvorjen tretji vselej slovenske industrije in trgovine. Priznati moramo, da je prireditev lepša, razsežnejša in bogatejša od prvih dveh. Napredka se veselimo toliko bolj, ker vemo, da je od trgovine in industrije odvisev razcvitek Slovenije. Slovenske pokrajine zaostajajo v agrarnem oziru za drugimi pokrajinami v državi. Slovensko ljudstvo je naravnost primorano, da si v industriji in trgovini služi svoj vsakdanji kruh.

Kapital, ki je naložen v slovenski industriji predstavlja predvsem domače premoženje. Veliko manj je pri nas tujeje kapitala, kot na primer v sosednji Hrvatski, ki ima tudi precej industrije. Naša industrija bi pa bila lahko še bolj prosta tujega kapitala, če bi se svoičas takozvane nacionalizacije izvršile nekoliko previdnejše, kot so se. Tako je bil pa večkrat v nacionalno firmo zakrit le stari in obenem tuji kapitalistični mogotec. Čeprav vemo, da ni veliko razlike med tujim ali domačim kapitalistom z ozirom na postopanje z delavci, vendar nam je vsekakor ljubši domači — slovenski kapitalist. Naš jugoslovanski človek, tudi če je kapitalist, ima vendarle vse drugo čustvovanje do naše domovine, kot tujec, ki služi denar pri nas le toliko časa, da si ga nabere dovolj in nas potem zapusti z nagrabljenim premoženjem vred. Naš domači kapitalist stoji vendarle pod pritiskom našega javnega mnenja v toliko, da ne more tako brezobzirno zatajevati interesov naše države in ljudstva, kakor dela to tuji kapitalist. V tem oziru nam je z delavskega stališča mnogo lažje na tem, da se po možnosti rešimo tujih kapitalističnih vplivov. Nacionalizacije bi lahko svoičas odpravile veliko kvarnega za naše gospodarske odnose. Škoda, da so takrat vladajoče meščanske stranke marsikaj zagrešile. Škoda tembolj, ker zagrešenega ni tako lahko popraviti.

Sicer se pa mora ugotoviti, da pri nas še nimamo opravka s kapitalizmom, kakor v drugih, gospodarsko bolj razvitih državah na svetu. V primeri s svetovnimi koncerni, je jugoslovanski kapitalizem še šibek in neznan. Prav paziti se mu bo treba, da vsled svoje neznanosti ne zaide v odvisnost od tujih kapitalističnih enot, ki prav grabežljivo segajo že tudi na naše ozemlje, kar je prav tako v škodo delovnega ljudstva.

Kot socialisti smo načelno nasprotniki individualističnega gospodarstva, na katerem je zgrajen moderni kapitalizem. Vemo, da današnjega družabnega reda, na katerem sloni individualistično gospodarstvo, ni mogoče čez noč izpremeniti. Po načelih reformnega socializma se izrekamo za postopno podruževanje vseh produkcijskih sredstev tako, da bo brez škode za narodno gospodarstvo polagoma odstranjeno izkoriščanje delovnega ljudstva na korist posameznikov. Danes se temu našemu cilju sploh ne približujemo. To pa radi nezavednosti delavskih množic in radi politične slabotnosti socialističnih političnih organizacij.

V danem položaju moramo žalibog računati z gospodarstvom v obliki, kakor obstoji. Vsa naša praktična akcija je usmerjena zaenkrat v to, da v obstoječem gospodarskem redu olajšamo delovnemu razredu njegov socialni in gospodarski položaj.

Naša minimalna stremjenja bi morala podpirati tudi jugoslovanska industrija in trgovina. Saj je odvisev razvoj trgovine in industrije predvsem od zdravega in zadovoljnega delavstva, kar priznavajo tudi industrialci in zastopniki trgovine, četudi v dejanjih radi pozabljajo na svoje besede.

Ljubljanski vselej ni samo razstavišče blaga, ki je postavljeno na trg,

temveč predstavlja tudi razstavo dela, ki ga je izvršilo s svojo pridnostjo in vztrajnostjo na tisoče in tisoče delavskih rok. Ko si ogledujemo velike in komplicirane stroje, izdelke te ali one obrti, se moramo spomniti onih, ki so jih napravili in pomisliti obenem, pri kakšnih razmerah so jih morali delati.

Zelo umestno bi bilo, če bi bil na ljubljanskem vselejmu, ki predstavlja vso slovensko industrijo in trgovino, postavljen paviljon, kjer bi kazale tvrdke in podjetja, kaj vse so uvedle v zaščito delavstva. Razstavili bi se naj modeli modernih delavskih stanovanjskih hiš, delavskih zdravstvenih ambulatorijev, zgradbe higijenskih delavniških prostorov, priobčili statistični podatki o brezposelnosti, boleznih in o nezdodah, pregledi o zaposlenosti slovenskega in importiranega delavstva itd. Taka razstava bi podala jasno sliko, koliko je slovenska industrija in trgovina pri svojih podjetjih upoštevala delovno moč. Razstava bi ne bila podučna samo za delavstvo, ampak tudi za podjetnike same, ki bi bili s tem opozorjeni na marsikatero socialno dobro, ki se prav lahko izvede za delavstvo. Inicijativo k vsemu temu naj bi dalo ministrstvo za socialno skrb, ki bi s tem v veliki meri opravičilo svoj obstoj.

Kakor rečeno, veselimo se napredka industrije in trgovine v Sloveniji, kakor ga kaže ljubljanski vselej. Se bolj bi se pa veselili, če bi izkazoval tak napredek tudi v tem, da se ugotovi socialnim in gospodarskim stremljenjem delavstva. O delavskem napredku je pa danes kaj težko govoriti. Nasprotno! Če upoštevamo naše resnične ugotovitve, zaščita delavstva ni napredovala, prej nazadovala. Tisočera slovenska delavska množica živi v najtežavnejših socialnih in gospodarskih razmerah. — Da bi že prišel čas, ko se tudi v tem pogledu obrne na bolje! Takrat se bo lepih ljubljanskih razstav tudi delavstvo z veseljem udeleževalo.

Zakon o zaščiti države.

Komunisti nam pri vsaki priliki očitajo zakon o zaščiti države. To delajo iz demagogije kljub temu, da jim je dobro znano, da od vseh narodnosocijalističnih glasov ni zaviselo sprejetje tega zakona, ker je imela vlada zanj ogromno večino.

To je eno. Drugo vprašanje je, zakaj sta naša poslanca kljub temu glasovala za. Kakor znano, je bila naša stranka vedno za državo, katero je strogo ločila od vsakokratnega režima. Položaj je v dobi komunističnih prekurij izgledal za državo res kritično. Na podlagi podanege ekspozicije ministra notranjih zadev sta se naša poslanca odločila glasovati za zakon v dobri veri, da bo, kakor je bilo rečeno, služil samo interesom države. Pozneje sta se prepričala o nasprotnem in takoj, ko je vladni režim začel zakon o zaščiti države izrabljati proti delavstvu, sta v soglasju s stranko vložila predlog, da se mora zakon o zaščiti države ukiniti in sta v obširni razlagi tudi povedala z a k a j. Ako bi sprejetje zakona bilo odvisno od glasov naših dveh poslancev, bi bila zadeva poravnana šele z ukinitvijo zakona. Tako pa je bil njun korak, storjen v najboljši veri, poravnat z momentom, ko sta vložila predlog za ukinitve zakona. S tem dejanjem je bilo obenem preklicano prvotno glasovanje. Nobenemu pametnemu človeku, ki količkaj pozna politično abecedo radi tega ne bo padlo na misel metati krivdo za posledice zakona o zaščiti države na NSS. Neki govornik, ki pripada nam nasprotni stranki, je o priliki na shodu v Zagorju pravilno izjavil, da je neumnost kar komunisti ne prestando očitajo narodnim socialistom

glede zakona o zaščiti države, — zanj da je bila zadeva rešena s tistim trenutkom, ko je NSS po svojih poslancih zahtevala ukinitve tega zakona. Komunistom to seve ne zadošča, zato venomer farbajo delavstvo, da bi ne izpregledalo. Toda oglejmo si stvar še z druge strani!

Komunistična trditev, da zakon o zaščiti države onemogoča vsak štrajk, je postavljena na laž s sedanjim štrajkom v Trbovljah in drugod. Pač pa je vlada zlomila štrajk železničarjev, državnih in južnih, leta 1920, ko še ni bilo zakona o zaščiti države. Vlada torej tudi brez zakona lahko zatre kako gibanje, ako smatra, da je naperjeno proti državi. S tega stališča je torej vseeno, ali obstoji zakon ali ne. Nekateri celo trdijo, da je boljši slab zakon, kakor pa nobeden, češ da so v zadnjem slučaju zlorabe tem lažje. Naše mnenje je, da tu gre za vprašanje moči, ki se z razdiranjem komunistov med proletarskimi vrstami gotovo ne ustvarja, marveč nasprotno slabi in upropašča na celi črti.

Da se zopet povrnemo h glasovanju zakona o zaščiti države. Ako bi se ta zakon ne izrabljal proti delavstvu, bi bil gotovo na mestu in marsikateri škodljivec države, med katere štejemo v prvi vrsti verižnike, bi bil vtaknjen v luknjo. Vlada, sestavljena iz ročnih in duševnih delavcev, bi že drugače uporabljala ta zakon, namreč res v zaščito države, ne pa v zaščito partije in posejdujočega kapitalističnega razreda. Komunistom pa seve tudi za državo ni, zato bi ne bili za zakon v zaščito države v nobenem slučaju, ker države, kakršna je dandanes, ne priznavajo; oni so za sovjete brez ozira na narodne meje. Zato bi komunisti odklonili tudi vsako obrambo v državi, če bi bila napadena in bi ji grozil propad od strani zunanjih sovražnikov. Tu se narodni socialisti razlikujemo od komunistov kakor dan in noč. Dasi ureditev naše države ne odgovarja duhu našega programa, ker smo za socializem, dočim je današnja država urejena kapitalistično, kljub temu se zavedamo velikih dobrot, ki nam jih nudi država v narodnem in kulturnem oziru. Kdo se ne spominja težkih dni v Avstriji, ko smo se morali boriti proti ponemčevanju za vsak kočček narodnih in jezikovnih pravic?! To je sedaj odpadlo, ostal pa je socialno gospodarski boj, ki ga hočemo izvojevati v mejah države. Kakor smo rekli, na braniku države hočemo ostati vsikdar, kadar bi se ista nahajala v nevarnosti. Država stoji pri nas nad stranko, istotako kot stoji narod nad razredi. Tako ne pojmujejo države samo mi narodni socialisti v Jugoslaviji ampak tudi drugod vedo ceniti velike dobrine narodne države. Tudi Čehoslovaška je kapitali-

stična država in vendar so tam socialisti, brez katerih je v Čehoslovaški vsaka vladna večina nemogoča, glasovali za zakon o zaščiti republike, ki je naperjen predvsem proti komunističnim prekučuhom. Isto velja za Nemčijo, kjer proletarijat gotovo stoji na mnogo višji kulturni stopnji kot pri nas. Vsi narodi znajo ceniti svojo svobodo, proletarijat vseh narodov se postavlja v odločilnih trenutkih na stran države, samo jugosl. komunisti so drugega mnenja radi njihove nizke naobrazbe in ker so plačani od Madžarov in ostalih naših narodnih nasprotnikov.

Ponavljamo: Narodni socialisti smo za zaščito države, smo pa proti izrabljanju zakona o zaščiti države. Tako smo nastopali doslej in tako bomo nastopali tudi v bodoče. B.

Politične vesti.

Vladni »avtonomisti«.

Vse klerikalno časopisje pripravlja teren, da bi SLS poslanska delegacija lahko vstopila v vlado. Po deželi sklicujejo klerikalni prvaki zaupne sestanke, kjer izsiljujejo od svojih volilcev izjave, da naj SLS opusti svoje opozicijsko stališče in podpre Pašičevo vlado za ceno raznih gospodarskih koncesij. O upravnopolitičnih vprašanjih, kot je n. pr. avtonomija, klerikalni voditelji molče, ker vedo, da jih radikalna stranka nikdar ne bo sprejela. Vsled nameravanega preokreta dr. Koroščeve politike, je v klerikalni stranki nastalo živahno prerekanje, ki grozi izzvati krizo in pomesti z radikalnimi, boljševiskimi elementi, ki nasprotujejo novemu kurzu SLS politike. Vsekakor je večina v stranki prepričana, da je najbolje za stranko, če gre z radikali. Vprašanje obstoja samo še v tem, ali naj SLS prevzame ministrska mesta, ali pa samo pri glasovanjih v skupščini podpira radikalno vlado.

Vsled preokrenitve klerikalne politike so vsi gospodje okrog »Avtonomista« kar iz sebe ter bruhajo ogenj in žveplo na klerikalne veljake. Seveda se SLS malo zmeni za peščico kavarniških avtonomističnih politikov. Klerikalci so svoje avtonomistično stališče kratkomalo podredili strankarskim interesom. Volitve so klerikalne gospodarske organizacije finančno tako oslabile, da morajo priskočiti na pomoč vladni fond, če nočejo, da bi prišlo do poloma. Do vladnih fondov, oziroma koncesij pa pridejo samo na ta način, če podpro s svojimi glasovi vladno večino.

Poleg »Avtonomista« se je v klerikalce pričela zaganjati tudi dr. Peričeva »Zarja«. Sicer zaenkrat dr. Perič še ne piše člankov proti klerikalcem,

ker še ni popolnoma obupal nad svojim županskim stolcem v Ljubljani. Za sedaj zmerjajo klerikalce drugi, ki niso v tako intimnih stikih s klerikalci, kot dr. Perič.

Komunistične besede in dejanja.

Komunistični »Glas Svobode« piše: Danes je SLS z odprtimi jadrji prešla v tabor vladujočega reakcionarnega režima srbske buržuazije... SLS je zahteve slovenskega delovnega ljudstva izdala, zato delavci in kmetje, obrnite hrbet SLS... Proč s črno reakcijo in belim terorjem...

Kakor se bere, so komunisti od sile hudi na klerikalce. Toda svojo jezico hlade samo v »Glasu Svobode«. Da bi pa iznesli svojo opravičeno kritiko proti klerikalizmu tam, kjer bi kaj več zaleglo, jim niti na misel ne prihaja. Z istimi klerikalci, ki jih v »Glasu Svobode« zmerjajo z reakcionarci in izdajalci, sede lepo skupaj v ljubljanskem občinskem svetu in so nadvse srečni, da SLS z dr. Lemeževom pomočjo vlada nad proletarijatom.

Pri demokratih se podira.

To smo vedno zatrdjevali, ker bogastva mora biti konec, ako ni novih virov dotoka. — V Zagrebu prenehajo demokrati kar s tremi dnevniki. Uredniki izstopajo, ker ni cvenka! S tem se demokratom vsaj malo zaveže jezik, ker se vedno hvalijo, »da jih ne podere nobena sila«. — Radovedni smo, kedaj bo sapo zaprlo »Jutru«! — Je že tako, dasi žalostno!

Delavci delavnice Južne železnice v Mariboru izprti.

Delavstvo Južne železnice, ki je stopilo pred nekaj dnevi v štrajk, je vrženo na cesto. Drugega nova državna uprava, ki je pravkar prevzela južno železnico, ni imela nič bolj nujnega ukreniti. Samo ob sebi umevno je, da mora državna uprava južno železnico »preurediti po svoje, da bo tako funkcionalna, kakor to mora biti«. — Zato je bilo najnujnejše, da odpusti vse prvovrstno kvalificirano delavstvo vseh branž, ki ga itak povsod primanjkuje, ter ga nadomesti s svojimi »radniki«! — Pa pustimo to in govorimo resno! Vprašajmo se, ako imajo naši državni funkcionarji še kaj dobrih možganov v glavi, ali so se jim skisali. — Mar mislite, da boste tako vzgajali delavstvu ljubezen do naše vlade, da celo do naše države? Nikari gospodje! Ne igrajte se z ubogimi ljudmi, ne tirajte jih predaleč. Posebno ni to na mestu v današnjih viharjih časih. — Ako se bo delalo tako, potem bo res kdo mislil, da se to dela namenoma, ali celo sporazumno s kakim našim neprijateljem. — Zahtevamo prav odločno, da

ne moči. Seveda se za vse to ni kmetom nič plačalo, kakor se jim tudi ni dobavljalo neobhodno potrebnih polfabrikatov. Dobav vlada ni mogla izvesti, plačati prejetega blaga tudi ne, poleg tega je pa šla delavsko-kmetška vlada s stališča, da se na ta način vzgaja kmete k socializmu. Končni gospodarski zaključek je bil, da je pričela znatno padati poljedelska produkcija in sicer deloma iz vzroka, ker je kmetom primanjkovalo potrebnih konj, gnojil, poljedelskega orodja ter deloma tudi zato, ker kmetje niso hoteli producirati več, kakor so najnujnejše potrebovali, ker so jim boljševiski vse pobrali. Produciralo se je le še za lastno družino, tako da je poljedelska produkcija padla za 5 procentov. Vsled tega je prav kmalu nastalo pomanjkanje kruha, mesa, lanu, lesa, sladkorja, kožuho in drugih agrarnih produktov.

Sedaj so komunisti uvideli pogrešnost svoje politike in ubrali druga pota. Seveda prepozno. Smrti milijonov otrok in odraslih niso mogli preprečiti. Po strahovitih izkušnjah so komunisti nadomestili splošno rekvizicijo zemljskih pridelkov z zemljiškim davkom, ki se je odslej pričel plačevati v denarju. Prepoved splošnega trgovskega prometa in prepoved trgovanja z žitom je bila preklicana. Prav tako so se razveljavili razni socializacijski poskusi in odredbe. Kmet se je na ta način skoraj popolnoma osvobodil. Sedaj manjka samo še industrije, ki bi bila zmožna dobaviti kmetu najpotrebnejše.

Konec prihodnjč.

s v Mariboru napravi rač. to je, da se vse delavstvo sprejme nazaj v službo in se mu da možnost življenja. — V takih slučajih se hočemo zares boriti do skrajnosti, pa čeprav podležemo.

Svetovni pregled.

GRŠKO-ITALIJANSKI SPOR.

Dne 27. avgusta se je v bližini Janine v Grčiji izvršil atentat na italijansko razmejitveno komisijo. Žrtev atentata je bilo 5 oseb, med njimi general Telini. Atentat so izvršili neodgovorni elementi, skoraj gotovo grški državljani, ki zavzemajo nacionalno-sovražno stališče proti Italiji, ker podpira Albanijo v razmejitvenem vprašanju z Grško. Naj bo vzrok atentata ta ali oni, nedvomno je obsojanja vreden. Grška vlada je takoj po atentatu izrekla italijanski vladi svoje obžalovanje z obljubo, da bo krivce zasledovala in najstrožje kaznovala.

Toda Italija potrebuje za okrepitev Mussolinijevega fašizma doma, konfliktov in nacionalnih uspehov na zunaj. Mussolini je izrabil atentat v Janini in izzval konflikt med Grčijo in Italijo. Poslal je grški vladi noto, ki je na las podobna oni, ki jo je leta 1914 grof Berthold izročil Srbiji in ki je povzročila svetovno vojno. Zahteve, ki jih stavi Mussolini v svoji noti so izzivalne in za Grčijo nesprejemljive, če hoče varovati svojo suvereniteto. Brez preiskave, ne da bi prej ugotovil, koga pravzaprav zadene krivda, da je bil izvršen atentat, predpisuje Mussolini Grčiji 50 milijonov lir odškodnine, smrtno kazen za atentatorje in razna za grško vojsko in vlado neprimerna izkazovanja časti žrtvam in italijanski zastavi. Nihče ne bo odrekal Italiji pravice, da zahteva zadoščenje od Grčije za barbarski umor članov razmejitvene komisije. Vendar zahteve morajo biti primerno formulirane, in to tem bolj, ker oficijelna Grška gotovo ni atentata kriva, še manj pa pri atentatu udeležena. Grška vlada je na italijansko noto tudi odgovorila, da rada sprejema italijanske zahteve o zadoščenju, vendar pa ne more sprejeti onih določb, ki ponižujejo Grčijo kot državo in kršijo njeno suvereniteto.

Italija ni vzela grškega odgovora na znanje in vstraja na tem, da se mora Grčija brezpogojno udati. V podkrepitve svojih zahtev je italijanska mornarica zasedla otok Krf. Zasedba se je izvršila z bombardiranjem in je pri tem petnajst nedolžnih grških državljanov izgubilo življenje. Kakor na eni strani Mussolinijeva Italija razglašala umor petih članov razmejitvene komisije za banditstvo najhujše vrste, razglašala na drugi strani ubojstvo 15 grških državljanov za junaški čin italijanske soldateske.

Grška vlada je prepustila sedaj rešitev spora z italijansko vlado razsodbi mednarodnega razsodišča, ki naj bi ugotovilo krivdo in odgovornost za umor italijanske razmejitvene delegacije. Grška vlada je nadalje pripravljena, podvreči se sklepom veleposlaniške konference. Italija nasprotuje grški zahtevi, da razsoja mednarodno razsodišče in se smatra, po Mussolinijevem mnenju, sama za kompetentno, da s silo poniža Grčijo.

Vsa evropska javnost obsoja nastop Italije, oziroma Mussolinijeve vlade, ki hoče svojo nasilno, fašistovsko taktiko zanesti tudi v zunanjo politiko. Tudi naša država se ne more strinjati z nastopom Italije; tem manj, ker je z nastopom italijanske vojske v soseščini skoraj neposredno prizadeta. Vendar pa mora biti naša vlada glede grško-italijanskega spora skrajno previdna, ker je reško vprašanje pred rešitvijo in odvisno od zaključka Kriske afere. Upati je, da se Mussolinijev nastop proti Grški, na pritisk velesil v toliko ublaži, da ne bo imel dalekosežnih posledic v evropski politiki, da ne bo kalil evropskega miru.

KAKO NAJ SE PORAVNA GRŠKO-ITALIJANSKI SPOR?

Grčija se podvrže razsodbi Društva narodov. To zahtevajo tudi druge ugledne države. Samo Italija je mnenja, da ta konflikt ne spada v kompetenco Društva narodov. Italijani pač mislijo, da jih bo rešila njihova oholost! — Ako se ni izvršil umor italijanske komisije kot ne-

Nov kmetijski razred.

(iz R. Abramovičevega dela: »Bodočnost sovjetske Rusije«.)

Pod pojem vaške buržuazije spadajo malo-ne vsi ruski kmetje.

Velika ruska agrarna revolucija, pač največja v svetovni zgodovini, je brez sledu pomedla z razredom veleposestnikov, ki so do tedaj gospodovali nad ruskim kmetom. Ruska agrarna revolucija je raztrgala fevdalne verige, ki so vezale gospodarsko življenje ruskih kmetov. Posest pregnanih veleposestnikov so si kmetje med seboj razdelili. Razdelitev se je izvršila neorganizirano in je ta roparska razdelitev povzročila prvi trenutek neenakosti kmečke posesti. Premnogi so postali bogati in prebogat, dočim so se drugi morali zadovoljiti z malim. To socialno neenakost poskušajo sedaj izrabljati komunisti, da bi tudi na deželo prenesli razredno borbo. V to svrhu so se določili na deželi po vseh vaseh kot nosilci državne oblasti takozvani komiteji revnih kmetov, ki so pričeli na prav poseben način z razredno borbo. Na podlagi prenešene oblasti so izvedli komiteji revnih kmetov gotovo izravnavo posesti. Z izravnavo so pa izginili tako vaški bogataši, kot vaški reveži in komiteji niso imeli nobenih elementov več na razpolago, da bi se sestavili iz revnih kmetov. S tem so bila odvzeta tla za razredno borbo med kmeti in se je na kmetih dosegla nivelizacija socialnih odnošajev.

V Rusiji je nastalo na ta način pet-

najst milijonov malih kmetijskih obratov, ki posedujejo povprečno štiri do osem desjatin poljedelske zemlje, enega konja, eno kravo itd. Na mesto komunističnega ali socialističnega gospodarstva se je stvoril brezmejni malomeščanski ocean deželskih malomeščanov.

Nova ekonomična politika, ki je praktično dovolila prosto trgovanje mesta z deželo, je ustvarila zopetno izpremembo v vaških socialnih odnošajih. Pričela se je diferenciacija kmetijske posesti. Po sovjetskih uradnih podatkih je bilo leta 1922 33,5 procentov takih kmetov, ki so imeli tri četrtine desjatin, 18,9 procentov tri četrtine do 1 desjatine, 39,8 procenta 1 do 2 desjatin in 7,8 procenta več kot 2 desjatin njiv in travnikov v posesti na osebo v družini. Od teh skupin je zadnja v letu 1922 plačala 25 procentov vseh zemljiških davkov.

Če se prašamo o ekonomičnih interesih kmetov, pridemo do tega-le zaključka: Kmet hoče prosto in mirno uživati pridobitve agrarne revolucije, kmet hoče prosto, nemoteno in ne predrago nakupiti vse ono, kar potrebuje v svojem gospodarstvu in zopet prosto in ne prepoceni prodati svoje produkte. Z drugimi besedami, kmet zahteva prostost malomeščanskega razvoja.

Te prostosti dosedaj kmetje niso imeli. Revolucija in različni boljševiski eksperimenti jim niso pustili mirnega življenja. Kmetje so mobilizirali, monopolizirali, komunistizirali, socializirali; od vzeli so jim pridelek, živino in delov-

kaka zakulisna predigra, kakor sarajevski umor leta 1914, potem bo topot Italija doživela prav pošteni fijasako ter bo njena vojska brez grške parade morala oditi s Krfa — ali pa si bo razbila glavo.

ITALIJANI MOBILIZIRAJO OB NAŠI MEJI FAŠISTOVSKO MILICO.

Tako poročajo iz Rima razni časniki. To potrjujejo tudi potniki, ki prihajajo od tam.

KAJ POREČEMO K ITALIJANSKI IGRI MI, JUGOSLOVANI?

Vsekakor stojimo strogo na stališču, da naj se ohrani mir. Dovolj je bilo morije, dovolj je gorja! Pri tem pa se vendar od prepotentnih Italijanov ne smemo pustiti izzzivati. Ti naši dobri sosede naj izvedo, da živi v Jugoslaviji narod, ki zna biti edin, odločen in neizprosni, ki hoče čuvati svojo zemljo. To naj bi Italijani upoštevali, predno bi res začeli s kako fašistovsko mobilizacijo ob naši meji. Zapletljaj je resen.

ANGLIJA IN MALA ANTANTA

hočeta mirno poravnajo med Grčijo in Italijo. To stališče zavzema tudi Francija.

POOSTRITEV GRŠKO-ITALIJANSKEGA SPORA.

se kaže v tem, da Italija odklanja razsodišče Društva narodov ter da se nekatere druge sile obnašajo dvomljivo. — Presenečenja nikakor niso izključena. Preti nevarnost nove vojne!

TUDI BOLGARIJA SE PRIPRAVLJA!

Tako trde potniki in izjavljajo, da se po vsej Bolgarski vrše vojne priprave. Italija pošilja Bolgariji municijo.

VPRAŠANJE REKE V DRUGEM STADIJU!

Poročila prošlega tedna so šla za tem, da bi bila pogajanja glede Reke, Baroša in Delte že zaključena. Vsekakor je kazalo, da je bila naša vlada pripravljena popustiti. Ker pa je v odločilnem trenutku nastal konflikt med Grčijo in Italijo, ki ga je izzval bog zna kdo, je Italija to izkoristila tudi pri pogajanjih z Reko in odklonila naše protipredloge, ki so ji bili do tedaj »sprejemljivi«. **Sedaj prihaja Italija z zahtevo, da takoj anektira Reko.** S tem je nastal poleg grškega še jugoslovanski spor z Italijo, ki kaže italijansko močnatost, odkritosrčnost in dobro voljo v zelo lepi luči. — Ako je vse to res tako, kakor se nam poroča, potem se nahajamo prav zares pred važnimi svetovnimi dogodki, pred novo svetovno vojno.

SEJE DRUŠTVA NARODOV

so se v Ženevi 3. t. m. otvorile. Sklepalo se bo tudi o grško-italijanskem sporu.

V PORURSKEM VPRAŠANJU JE FRANCIJA NEPOPUSTLJIVA.

Novi državni kancler dr. Stressemann je prišel zato vsaj navidez novo politiko, ki kaže, da bodo Nemci popolnoma klonili tilnike! — Pa menda ne za vedno!?

GROZOVITA POTRESNA KATASTROFA NA JAPONSKEM.

Na Japonskem, ki je dežela vulkanov, je pred kratkim začel bljuvati nad 3500 m visok vulkan. V soboto 1. septembra zjutraj pa je nastal grozovit potres, ki je opustošil in uničil cela mesta. Mesti Jokohama in Tokio sta razdejani. Kar ni uničil potres, je pogorelo, ker so nastali vsled potresa strašni požari. Do sedaj je ugotovljenih nad pol milijona človeških žrtv. Vse vezi z ostalim svetom so prekinjene. Vesti pošiljajo brezžični brzjavci. Pripravljajo se ameriška rešilna ekspedicija.

Poročila z dežele.

Novo mesto. Konec Rosmanovega paševanja. Novo mesto je dobilo gerenta. — Vsa javnost našega mesta z zadoščenjem pozdravlja ukrep pokrajinske uprave, ki je vendar enkrat za vselej razbila demokrasko sršenovo gnezdo s tem, da je imenovala gerentom g. dr. Viktorja Gregoriča, okrož. zdravnika v Novem mestu. Dasi je vodja radikalne stranke novomeškega sreza, mu moramo vendar priznati, da je mož resnega dela in železne volje in da ima vse predpogoje, ki jih je treba, da se napravi red in doseže napredek v naši zaspani dolenski metropoli. V svet so imenovani gg. Ogo-reutz, Buk, Podbevšek, Kastelic Ed-

mund, Košir, Poljanšek, Uderman, Mejak, Vojska, Lampe in Jos. Zirc. — Ta dogodek je pa tudi zgodovinske važnosti, ker je z njim v tesni zvezi procvit mesta in vse okolice tako na gospodarskem, kakor tudi kulturnem in političnem polju. Z odstranitvijo dosedanjega župana Rosmana je legel v grob za večne čase staroliberalni brezdalni zmaj pod firmo demokraskih klikarjev. — So že pri zadnjih skupščinskih volitvah pokazali, da obstoji le še zmajev rep in 53 razpadajočih zob. Upamo, da nam bo v najkrajšem času dana prilika, povrniti se obširneje k delovanju starega občinskega odbora. Posvetili bomo v najskrivnejše tajne »plodonosnega delovanja« bivšega župana Rosmana in le njemu prirojene »vzornosti«, ki je dossegla tako »vidne napredke« v Novem mestu.

Strokovni vestnik.

RUDARSKA STAVKA.

Rudarska stavka traja dalje in je še vedno na isti točki, kot je bila spočetka. Šest tednov že počiva obrat, šest tednov je delavstvo brez zaslužka, a Trboveljska družba še vedno stoji neomajno na principu, da je rudar še predobro plačan in ne potrebuje poviška plače. Družba se v zadnjem času poslužuje vseh dovoljenih in nedovoljenih sredstev, da bi zlomila stavko, pa ima pri vseh teh protizakonitih činih smolo. Kakšen halo je dvignila radi Kočevja, a vse je le pesek v oči, samo, da privabi vztrajne rudarje na delo. Rudarji dobro vedo, da je v vztrajnosti zmaga in so voljni še trpeti, ker trpe za svoj obstoj in boljši košček kruha.

Naša vlada si je pri rudarski stavki nadela nelepo vlogo, ščititi močnejšega. Sicer pa drugega od skozi in skozi kapitalistične vlade itak nismo pričakovali. Čudimo se le naši pokrajinski upravi, ki je opetovano izjavila, da ne poseže aktivno v stavko, ker vidi le gospodarski boj dveh nasprotnih sil in da pusti ta boj nemočen, ker je prepricana, da bo močnejši zmagal. Samo lepe besede! Dejansko pa podpira naša uprava z vso orožniško silo trboveljsko družbo in pusti zapirati ter preganirati popolnoma nedolžne, mirno stavkujoče ljudi.

Zadnji teden so se v Litiji zbrali zastopniki rudarjev, ki so zborovali nad tri ure. Sad tega zborovanja je komunike, ki ga prinašamo v naslednjem:

Ljubljana, 1. septembra.

Na seji centralnega stavkovnega vodstva, ki se je vršila ob prisotnosti vseh revirnih stavkovnih odborov v Litiji dne 31. avgusta 1923 se je konstatiralo:

1. Da so se pogajanja za sporazum s Trboveljsko družbo prekinila radi brezobzirne trdovratnosti ravnatelja Skubicca, da pa je delavstvo slej ko prej pripravljeno pogajati se, če Trboveljska družba pokaže dobro voljo zboljšati mizeren gmotni položaj rudarskega delavstva.

2. Da je Trboveljska družba v teku 6-tedenske stavke uporabila vsa sredstva, da zlomi stavko in da se je v tej nameri poslužila celo protizakonitih in kaznivih sredstev, kakor zaplenjenja rudarskega dinarskega fonda, odpusta izvoljenih zaupnikov in da je protizakonito odtegnila vsakemu delavcu po 120 Din, ker stavkajo.

3. Da so oblasti doslej aretirale nad 40 rudarjev, večinoma funkcionarjev in zaupnikov rudarskih organizacij in to samo na podlagi sumničenj s strani Trboveljske družbe.

4. Da je razpoloženje stavkujočih v vseh glavnih revirjih dobro in da so rudarji trdno odločeni, da vztrajajo v svojem upravičenem boju do zmage.

5. K dinamičnemu napadu na električno centralo v Trbovljah izjavlja stavkovni odbor, da se strinja z izjavo Zveze rudarskih delavcev, objavljene 31. avgusta 1923.

6. Da je napačno mišljenje nekaterih listov, da bi nosil stavkovni odbor odgovornost za kakršne koli incidente, ker se merodajne oblasti niti najmanj niso ozirale na predloge stavkovnega odbora, katere je stavil v interesu miru in reda. Pač pa so prepovedale celo shode, potom katerih bi stavkovnemu vodstvu bilo omogočeno pomirjevalno uplivali na stavkujoče. Od pričetka stavke pa do danes sta bila aretirana že dva kompletna stavkovna odbora, preganja se zaupnike in zato je nemogoče, da bi stavkovno vodstvo moglo nositi odgovornost za red in mir.

Ljubljanski stavkovni odbor.

Stavka se bo, kakor vse kaže, še nadaljevala. In še bodo brzkone padale žrtve. Rudarji bodo pa v zlic temu stali trdno in jekleno na braniku svojih pravic.

Živel stavkujoči trpini!

TOVARIŠI NA POMOČ!

Na vse naše klice Vas je še mnogo, ki ste ostali gluhi. Nobena prošnja bednih vam ne seže do srca. In vendar Vas prosijo pomoči Vaši stavkujoči tovariši, ki so vam že in vam še bodo pomagali. Vsi, ki čutite z nami, odprite srca in darujte. Poskrbite vsaj za gladojuče otročičke, ki gotovo niso zakrivili gorja stavke. Tovariši, darujte, na pomoč! Vsa darila sprejema tajništvo NSSZ, Narodni dom v Ljubljani.

Stavbinski delavci so imeli te dni pogajanja s stavbeniki. Pogajanja so potekla za delavce skrajno neugodno, ker so stavbeniki izrabili sedanjo situacijo: pomanjkanje dela in so vsled tega vztrajali trdovratno na svojem stališču, da so sedanje mezde zadostne. Tudi se je diktatorsko ponovno uvedel sistem brez odpovednega roka. Upamo, da pride kmalu čas, ko Zveza industrijev ne bo mogla več diktatorsko nastopiti. Stavbinski delavci! Vaša moč je še slaba, ali ste vsi organizirani? Pripravljajte se za bodoči boj in vstopite v organizacijo. NSSZ ima svoj odsek stavbinskih delavcev. Tu je za vse neorganizirane prostor. Organizirajte se!

Izredni občni zbor NSSZ se je vršil dne 31. avgusta v Litiji. Izvoljen je bil nov odbor. Podrobnosti radi pomanjkanja prostora prihodnjič.

Mladinski vestnik.

† Rudolf Bučar. Nenadne smrti — začela ga je kap — je umrl brat Rudolf Bučar, zlatarski pomočnik tvrde »Brata Knez« v Gaberju pri Celju, rodom Ljubljčan v 19. letu starosti. Blagopokojnik je bil vnet član »Bratstva Celje« in »Sokolca«. Celjsko »Bratstvo« toži z izgubo brata Bučarja za 3. žrtvijo nemile smrti v teku 14 dni. Pogreb je kljub deževju jasno pokazal, kako je bil pokojnik priljubljen v krogu svojih bratov v društvu in tovarišev v delavnici. Ob grobu se je poslovil od njega br. Dobovišek v imenu narodno-socialistične mladine. Dragi nam brat Rudolf, zdrav in že tudi mrtev moral si v prerani grob — težko pogrešan v odboru »Bratstva« a nenadomestljiva izguba — močna opora — svoje prežalostne matere. Naj Ti bo zemljica lahka, dragi Ti spomin! Teško prizadeti materi in sorodnikom iskreno sožalje!

Redna predavanja »Bratstva« v Celju se prično 15. septembra t. l., na kar že danes opozarjajo vse brate in sestre — članke ter somišljenike in prijatelje narodno-socialistične omladine.

Tedenske novice.

15 letnica žalostnih dogodkov v Ptuj.

8. septembra bo poteklo 15 let, odkar so v Ptuj očito izbruhle sovražnosti med zavednimi Slovenci in nemčurskimi hajlovci, ki so imele za posledico, da je potem 13. septembra 1908 v Ljubljani tekla kri, da sta padli narodni žrtvi Lunder in Adamič pod krutostjo avstrijske soldateske.

Ciril in Metodova družba je dala tedaj pred 15. leti s svojo skupščino, ki se je 8. septembra 1908 imela vršiti v Ptuj, impulz narodnemu prebujenju. Danes razumemo, zakaj je bilo takrat pred to nedolžno skupščino avstrijske Nemce strah! Danes nam je jasno, da so se ti ljudje dobro zavedali, da proti Avstriji in njeni dinastiji polom ravno od zatiranih Slovencev. Zato taki nastopi! Hoteli so nas pobiti kar takrat in, ker ni šlo, je morala izbruhniti svetovna vojna. »Srbijo proč, da ne bo tam zaslonbe avstrijskim Slovincem!« — — —

Spomni na te dogodke so nam svetli in morajo ostati svetli! 8. september naj bo naš praznik!

Ciril-Methodova družba pa nam naj bo nekaj vzvišeneza, oklenimo se je, podpirajmo jo, ona je bila naša voditeljica!

In letos se svršil ta dan zopet velika skupščina Ciril Metodove družbe v Ptuj v znamenju proslave 15 letnice pravega narodnega prebujenja.

Dolžnost vseh Slovencev je, da ta dan dostojno počastimo! To je tudi dolžnost našega delovnega ljudstva, ki mu ta družba ščiti deco, predvsem dolžnost nas, narodnih socialistov!

Velika skupščina Ciril-Methodove družbe se vrši 8. t. m. v Ptuj s sledečim programom:

1. Ob 10. uri dopoldne sprejem gostov na kolodvoru.
2. Ob 10.30 zborovanje CMD v zg. dvorani Narodnega doma.
3. Ob 12.30 skupen obed v Narodnem domu.
4. Od 15. ure naprej ljudska veselica v mestnem parku.

Sotori, v katerih strežejo narodne dame, narodna godba, vedeževalke, ki proročujejo srečo, zaročne posredovalnice itd., itd. bo pripomoglo k temu, da udeležniki v prijetni zabavi za nekaj uric pozabijo vsakdanje križe in težave. Jed in pijača izborni, cene zelo zmerne.

Vstopnina za odrasle 3 Din. za otroke 1 Din.

Kdor želi prenočišče v noči od 7. na 8. september ali v noči od 8. na 9. september ali skupni obed, naj to javi odboru CMD podružnic v Ptuj. — Odbor. —

Tudi junaki. V Narodnem domu se večkrat zgodijo razni čini junaštva, le žal, da se junaki vselej skrijejo. Te dni so razbili šipo pisemskega nabiralnika pred tajništvom NSS. Gospodje junaki, pridite v tajništvo po priznanje. Živel, taki smrkavi junaki!

Od stopnje do stopnje. Vrhovni šef »jutrovskega« anončnega zavoda »Aloma-Company« in vse tamošnje Wranglove plakaterske armade je postal znani živino-zdravnik Adolf Ribnikar. — Od mestnega tržnega nadzornika je prišel do poverjenika za socialno skrbstvo; od poverjenika za socialno skrbstvo do šefa oddelka za socialno skrbstvo; od šefa oddelka za socialno skrbstvo do državnega »penzionera« in so... urednika »Jutra«; od »penzionera« in sourednika »Jutra« do zasebnika; od zasebnika do šefa plakaterskega zavoda. — Pa naj še klerikalc trdijo, da jutrovci niso vsestransko uporabljivi!

Vojno odečna radionica. V najkrajšem času bo začela obratovati v Zagrebu »Vojno odečna radionica«, ki je bila prenešena v Zagreb iz Vevča. Delo se bo izvrševalo na državnih strojih in se bo plačevalo po kosih. V delo se bodo sprejemale tudi civilne osebe. Reflektanti naj se zglašajo osebno ali pismeno v Jelačićevi vojašnici, Ilica števa 207 pri upravi omenjenega zavoda.

— Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrde Peter Kozina et Ko., z znamko Pe-ko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	
100 švic. frankov stano	1720.—	1727.5
100 franc. frankov	540.—	535.—
100 laških lir	406.5	410.—
100 čeških kron	282.5	280.—
100 nemških mark	0.00085	0.0016
100 poljskih mark	0.93956	0.0397
100 avstrijskih kron	0.13375	0.1348
100 ogrskih kron	0.53	0.40
100 bolg. levov	91.16	95.—
100 dolarjev	9375.—	9450.—
100 angl. funtov	43000.—	43600.—

Razpredelnico čitajte tako: Kdor hoče kupiti n. pr. 100 ogr. kron, mora dati zanje ta teden Din 0.53, pri tem ko bi bil plačal prejšnji teden Din 0.40.

Curiška borza.

	4. septembra	29. avgusta
	švicarskih frankov	
100 din. je stalo	5.90	5.825
100 franc. frankov	31.27	31.75
100 laških lir	23.60	23.97
100 čeških kron	16.50	16.30
100 nemških mark	0.00004	0.000083
100 poljskih	0.0023	0.0023
100 avstrijskih kron	0.0078	0.00783
100 ogrskih	0.03	0.031
100 bolg. levov	5.30	5.50
100 dolarjev	553.—	454.25
100 angl. funtov	2517.—	2520.—

Kdor je hotel 4. septembra kupiti na curiški borzi n. pr. 100 ogr. kron, je moral dati zanje 0.03 švic. frankov; pred enim tednom je stalo 100 ogr. kron 0.031 švic. frankov.

THE REX Co., Ljubljana

Gradišče 10. • Telefon št. 268 Int.

Usnjeni papir »Moreshin«

(nadomestek za voščeni papir).

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

»Jaz ne vem ničesar — prav ničesar,« reče po daljšem presledku s komaj slišnim glasom. »Jaz — jaz, oh, kako mi je slabo — joj kako mi je hudo —«

»Ne hlini se!« reče Jak rezko. »Mene ne moreš prekaniti. Ali hočeš sedaj govoriti Glavo nagne nazaj, kot da čuti, da vsak hip pade v nezavest.

»Ah — gospod — gospod!«

»Boš sedaj govorila?«

»Milost, milost, jaz ne vem prav ničesar. — Sem pač morala v sanjah kaj takega storiti.«

»Protidokazov nimam,« reče zaničljivo mož s krinko in jo spusti iz rok. »Saj pa tudi nimaš niti najmanjšega povoda, da bi se jezila name. In ker te smatram za prenapeto osebo, hočem zaenkrat verjeti, da si se v stanju popolne nezavesti — danes ponoči z bodalom v roki priplazila k moji sobi.«

S prežečim pogledom motrijo Elizine temne oči zagonetnega moža. Prav oddahne si po teh besedah. On tega ne zapazi.

»Hočem živeti v tej veri,« nadaljuje s povdarkom. »Pazi, da ta vera ne postane omahljiva. Z menoj se ni šaliti, to sama najbolje veš.«

Deklica se navidezno zopet vda svojemu otopelemu brezčutju.

»Ali mi ne moreš odgovoriti?« zarohni nad njo mož.

Proseče dvigne roki k njemu. Taka kot sedaj, ko proseče upira svoje oči v njega, je bolj podobna ljubkemu, nedolžnemu otroku kot brezsrčni, častihlepni ženski, zmožni najhujših zločinov. Pa saj je prava umetnica v hlinjenju.

Mož s krinko upira svoj pogled v njo, kot da hoče brati, kaj je napisano na dnu njene duše. Še enkrat svarljivo reče:

»Čuvaj se! Zadnjikrat te opominjam. Že večkrat sem te moral svariti, to se ne sme zopet ponoviti!«

Nato odpre vrata in odide.

Eliza poslušala, dokler ni več čuti njegovih korakov, nato pa zmagoslavno poskoči.

»Bedak,« šepče. »V resnici se je dal premotiti. Seveda, najraje bi me bil spodil, pa se boji, da ga izdam. Hahaha — smrtno obsodbe noče in ne more izreči nad menoj. Kajti Jim bi v tem slučaju naravnost zbesnel. — Včeraj se mi moj načrt ni posrečil. Zvijajna Bessy me je zasledovala. No, ko bo on mrtev, potem gorje ji, tudi ona mora umreti!«

Medtem je mož s krinko že v svoji sobi. Tu že najde Edvarda, ki čaka nanj. Z nekaj besedami mu pove nočni dogodek.

Edvard se prestraši. Nehote vzkligne:

»Podla ženska vas je hotela umoriti, gospod!«

»Mogoče, dasi se ne morem misliti iz kakih motivov je hotela to storiti.«

Edvard molči. Čela zadeva je seveda tudi njemu nejasna.

»Napram Elizi moram biti prizanesljiv, kajti Jim mi je zvest drug. Pa je tudi mogoče, da se je Eliza nenadoma omračil um in da je v tem stanju tako ravnala.«

»Ali nočete deklice vsaj odstraniti iz hiše?« vpraša Edvard tesnobno.

»Ne, to bi moglo povzročiti izdajstvo.«

Mladi mož nato nič ne odgovori. Mož s krinko pa dozdevno še en hip razmišlja. Potem pa se hitro obrne k Edvardu rekoč:

»Ukrenite vse potrebno, da bo Terror pripravljen za dolgo vožnjo. Odpraviti se bomo na daljše potovanje!«

Edvard gleda tajinstvenega moža. Iz njegovih oči je čitati skrb in nemir izražajoče vprašanje.

»Ljubi Edvard, popolnoma vas razumem! Odslej naj nas spremljata vaša nevesta in Molly Gordon na vseh voznjah. Ali vam je tako prav?«

»Tisočera hvala, gospod!«

»Prav nikake zahvale, ljubi Edvard. Jaz sem tisti, katerega veže sedaj dolžnost napram Bessy. Vse hočem storiti, kolikor je seveda meni mogoče, da bo vaša ter sreča in usoda vaše bodoče žene čim popolnejša in kar najbolj sijajna.«

Zopet se hoče mladi mož zahvaliti, toda maskiranec mu to zabrani.

»Vaša zvestoba in udanost mi je tako dragocena, da jo zamorem s tem, kar vam naklonim, le površno nagraditi. Moj prijatelj ste, ljubi Edvard, in kmalu boste imeli priliko spoznati, da moje besede niso prazen odmev.«

»Naša pot gre sedaj na Škotsko!« nadaljuje takoj. »Spravite nekaj zlata, ki smo ga rešili iz Britanije, na Terror. Kaj se ima zgoditi z njim, bom potem odločil. Petdesettisoč funtov šterlingov bo zaenkrat zadosti.«

Edvard se prikloni.

»Tako torej, moj prijatelj. Sedaj pa morete obvestiti svojo nevesto in gospodično Gordon, da se pripravita za dolgo potovanje. Jutri zjutraj se odpeljemo. Podnevi ni opaziti električne luči, če se vozimo globoko v Temzi.«

»Da, gospod!«

»Odslej naprej me ne nazivajte več gospod, dragi Edvard. To bi mi ne bilo po volji, ker vam popolnoma zaupam.«

Mladi mož skoro ne more zaupati svojim ušesom, ko sliši, kako visoko cenijo zagonetni mož njegovo zvestobo.

»Ali hočete to hišo pustiti popolnoma samo?«

»Ne, Edvard. Eden mojih drugov, zelo zanesljiv mož, ostane doma. On bo na vse pazil, kajti on ni eden tistih, ki bi bil zmogel vohunstva.«

»Oh, to je najbrže tisti, ki je privedel semkaj gospodično Gordon?«

»Čisto prav, Edvard.«

Mladi mož se po teh besedah umiri. Saj pozna moža.

Ali se je ob škotski obali potopil kak parnik?«

»Ne, Edvard. Topot ne gremo iskat potopljenih zakladov, marveč bomo pluli s Terrorjem po reki Tay navzgor. Ta reka je daleč navzgor plovna, in bomo s ponornico dospeli globoko v notranost pokrajine. Ko dospemo do točke, kjer reka ni več plovna, naj čaka Terror do mojega povratka. Vsekakor bo pa poteklo več dni, preden se zopet vrnem.«

Odgovorni urednik Anton Brandner.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani

Lečnik Anton
urar in juvelir
Celje, Glavni trg.

Gradbeno podjetje

Ing. **DURIČ in DRUG.**

Ljubljana, Bohoričeva 20.

IVAN JELAČIN, Ljubljana

Uvoz kolonijalne in špecerijske robe

Tvrška ustanovljena leta 1888.

81 Solidna in točna postrežba.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica

v Celju r. z. z. o. z.

Pisarna: **CELJE, Aleksandrova ul. 4.**
Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakršnega odbitka. Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne roke in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštnehranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov. Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. do 6. ure popoldne.
114

Za vsa plesarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča

Tone Malgaj
Ljubljana 74
Kolodvorska ulica št. 6.

I. JAX & SIN

Ljubljana, Gosposvetska cesta

priporoča svojo bogato zalogo:

Pisalnih strojev „Adler“

91 Šivalnih strojev za rodbino in obrt.

Dvokolesa:

Štyria, Dürkopp, Orožno kolo (Waffenrad)

Centri zastoj in franko

Po ču-

dovito nizkih cenah kupite letos

volneno blago

za ženske in suknjo za moške obleke, kakor tudi vso drugo manufakturno robo v

veletrgovini R. STERMECKI, Celje. Trgovci engros-cene. Radi splošnega pomanjkanja denarja treba povsod štediti ter je dolžnost vsakega da se pelje v Celje in poiskusi enkrat kupiti v veletrgovini R. STERMECKI.

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

(blizu frančiškanskega mostu). 37

Kravate, srajce, palice, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje.

Došlo! Došlo!
Češko sukno

hlačevina, modrovina! Velika izbira raznovrstnega perila, pletenin jopic, nogavic itd. Vse to kupite po znižanih cenah v

manufakturni in modni trgovini

Miloš Pšeničnik,
Celje, Kralja Petra c. 5.

Cene nizke! Postrežba točna!

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

premog iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno I^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brokete.

Naslov:

Prometni zavod za premog, d. d., centrala v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/11.

90

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica šte. 1.

Kapital in rezerve Dinarjev 17.500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: TRGOVSKA.

Telefoni: 139, 146, 458.

EKSPozITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)

83

O. BERNATOVIC 78
Konfekcijska trgovina
Ljubljana, Mestni trg 5.